

Силабус курсу

Соціально-психологічна допомога населенню

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Спеціальність – І10 Соціальна робота та консультування

Освітньо-наукова програма – «Соціальна робота та соціальна політика»

Рік навчання: I, Семестр: II

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

к.п.н., доц. **Шафранський Володимир Васильович**

Контактна інформація

V_Shafran@ukr.net, +380984476425

Опис дисципліни

Формування ефективної соціальної політики України сьогодні повинно здійснюватися на основі максимально ефективного використання соціальних ресурсів. На сучасному етапі розвитку суспільства соціальна робота розглядається як інтегрований, універсальний вид діяльності, спрямований на задоволення соціально гарантованих та психологічно спрямованих інтересів і потреб людей, перш за все незахищених верств населення. Важливим компонентом розвитку сучасних форм соціальної роботи є соціально-психологічна допомога населенню.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/-	1. Понятійні виміри соціально-психологічної допомоги населенню	Знати процес становлення соціально-психологічної допомоги як напрямку соціальної роботи в сучасному українському суспільстві. Виникнення потреби в соціально-психологічній допомозі населенню. Особливості соціальної допомоги, її види та форми. Особливості психологічної допомоги, її види та форми. Сутнісний зміст соціально-психологічної допомоги. Конституційні гарантії щодо соціального захисту громадян України та проблеми, що виникають на шляху застосування конституційних норм; необхідність унормування питань про соціально-психологічну допомогу в Україні.	Тести, питання, складання структурних схем

2/1	2. Соціальна допомога: основні питання політики	Знати суть і характеристику соціальної допомоги, взаємозв'язок з суміжними поняттями: соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальна підтримка, соціальна допомога. Соціальна допомога, як форма соціального забезпечення населення в Україні. Види та форми соціальної допомоги. Соціальне обслуговування як процес надання соціальної допомоги. Вибір форми соціальної допомоги.	Тести, питання
-----	---	--	----------------

		Встановлення критеріїв відбору отримувачів допомоги. Поняття універсальності та вибірковості. Встановлення критеріїв відбору. Комплексний характер проблеми соціальної допомоги. Наукові аспекти розробки інноваційних технологій: діагностика, прогностика; превенція, корекція, терапія; реабілітація, самоефективність на принципах інтегративного, системного підходів.	
4/1	3. Психосоціальна допомога і психосоціальна робота	Знати джерела зовнішнього соціально-психологічного неблагополуччя та внутрішні причини неблагополуччя. Психосоціальна робота як нова галузь прикладної психології. Види психосоціальної роботи. Психосоціальний підхід в соціальній роботі. Інтегративні основи психосоціальної допомоги. Суперечності правової і професійно-етичної бази в діяльності служб соціально-психологічної допомоги. Роль громадських та державних організацій у формуванні політики психосоціальної допомоги та реабілітації клієнтів з груп ризику, постраждалих від насилля, інвалідів, мігрантів та ін. Важливість децентралізації служб соціальної роботи. Розвиток системи психосоціальної допомоги при соціальних службах на державному, регіональному, місцевому рівнях.	Питання, тести
4/2	4. Мас-медіа та телефон довіри як простір психологічної допомоги	Знати поняття екологічності медіа простору: вимоги сьогодення. Мас-медіа як засіб прояву, визнання і виробництва істини, як онтологічний феномен, арбітр буття, коли саме буття набуває масмедійного, віртуального характеру. Вплив мас-медіа в умовах інформаційної війни. Правова просвіта — на сторожі моральності і людяності. Суб'єкти взаємодії. Маніпуляції. Психологічна допомога у просторі мас-медіа. Особливості діяльності Служби Телефонної Екстреної Психологічної Допомоги (ТЕПД). Принципи телефонного консультування. Види, етапи, техніка ведення телефонного діалогу. Організаційні та методичні аспекти діяльності служби «Телефону довіри» в сучасних екстремальних умовах. Контингент та проблематика абонентів «Телефону довіри» в сучасних умовах. Добір і підготовка телефонних консультантів.	Питання, Психологічний диктант
4/2	5. Соціально-психологічне консультування безробітних	Знати методи соціально-психологічної підтримки безробітних, як один з основних напрямків роботи центрів зайнятості та відділів організації профорієнтації незайнятого населення. Підготовка психолога, соціального працівника до проведення психологічного консультування. Вимоги до особистісних якостей консультанта. Інтерв'ю як основний метод консультування. Етичні принципи і правила роботи консультанта. Врахування психологічних особливостей безробітних при проведенні консультування. Особливості психологічного консультування безробітних. Організаційно-документальне забезпечення консультування безробітних у рамках служби зайнятості.	Питання, дискусійне обговорення
4/2	6. Волонтерство як форма соціально-психологічної допомоги	Знати суть волонтерства, як необхідного ресурсу соціального, культурного, економічного й екологічного зростання суспільства. Історія волонтерської роботи в світі. Становлення волонтерського руху в Україні. Провідні тенденції та ключові завдання волонтерського руху. Основні форми волонтерської роботи. Психологічна підтримка волонтерів, що працюють з постраждалими. Проблематика та методи роботи волонтерів, які працюють з	Тести, питання

		різними групами постраждалих. Особливості роботи волонтерів, що працюють із тимчасовими переселенцями. Психогігієнічна та профілактична складова у роботі волонтерів-консультантів «Телефону довіри».	
4/2	7. Криза як феномен потреби у психосоціальній допомозі	Знати причини та особливості переживання кризових станів у житті людини. Поняття «критична ситуація» і «криза». Характеристика основних типів критичних ситуацій: стресу, фрустрації, конфлікту, кризи. Динаміка кризи, аналіз фаз кризи. Особливості переживання кризи. Типологія кризових станів. Стратегії психосоціальної допомоги у ситуації кризи. Психосоціальна допомога як емоційна, смислова та екзистенціальна підтримка людини або співтовариства у важких ситуаціях, які виникають у ході їх особистісного чи соціального буття. Роль соціального оточення для соціальної підтримки та психосоціальної допомоги. Супровід як особлива форма пролонгованої психологічної і соціальної допомоги – патронажу. Діагностико-аналітичний, власне діяльнісний та контроль-аналітичний етапи соціально-психологічного супроводу. Кризове психологічне консультування як професійна допомога клієнту в пошуку вирішення проблемної ситуації.	Тести, питання, дискусійне обговорення
4/2	8. Психосоціальна допомога особистості у кризових ситуаціях	Знати етапи психосоціальної підтримки людей літнього віку. Забезпечення психологічної допомоги в роботі соціальних служб на місцях і територіальних центрів соціальної роботи з людьми похилого віку та інвалідами. Розвиток спектру реабілітаційних програм у кризових центрах соціальної допомоги, притулках-сховищах. Проблеми соціально-психологічної допомоги в установах інтернатного профілю. Психосоціальна допомога при переживанні втрати (смерті) близької людини. Психосоціальна допомога при переживанні горя. Психологічні особливості внутрішньо переміщених осіб: порушення в афективній, когнітивній, поведінковій сферах. Методи діагностичної і психотерапевтичної роботи з вимушеними переселенцями.	Питання, реферативні повідомлення і
4/2	9. Психосоціальна допомога дітям у кризових ситуаціях ьтування	Аналізувати поняття «жорстоке ставлення щодо дитини». Типові риси «агресорів». Види насильств щодо дітей та їх ознаки. Наслідки насильства щодо дитини у сім'ї. Наслідки жорстокого ставлення до дітей. Напрямки психосоціальної роботи з дітьми та молоддю. Методи первинної соціальної профілактики насильства в сім'ї. Соціально-профілактична робота з батьками. Особливості психосоціальної допомоги дитині, що пережила насильство. Особливості психосоціальної допомоги дітям з тимчасово переселених родин.	Тести, питання

Літературні джерела

1. Бочелюк В.Й., Пучина О.В. Організаційна психологія на підприємстві. Київ: ТОВ «КНТ», 2019. 272 с.
2. Кузікова С. Основи психокорекції. Київ: Академія, 2021. 336 с.
3. Лагутін В.А. Практична психологія: основи психологічного консультування / В.А. Лагутін, О.П. Ілларіонова. Дніпро: ДУЕП ім. Альфреда Нобеля, 2018. 160 с.
4. Лепа Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. / Л. М. Лепа, Л. Г. Семенча. – Львів : Новий Світ 2000, 2018. – 371 с.

5. Любіна Л.А. Психодіагностика: навч. посіб. Чернівці: вид., Яворський Н.С, 2018. 276 с.
6. Максименко С. Загальна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
7. Подшивалкіна В.І., Дементьєва К.Г. Соціально-психологічний практикум. Київ: КНТ, 2019. 104 с.
8. Попович І.С. Психологія соціальних очікувань особистості: методологія, теорія і практика: навч.-метод. посіб. Херсон: Вид-во ХДУ, 2019. 160 с.
9. Соціально-психологічні основи ділового спілкування : навч. посіб./ Є.І. Бородін, К.В. Комарова, Н.А. Липовська, Т.М. Тарасенко. Дніпро: ГРАНІ, 2019. 184 с.
10. Фурман А. В. Історія соціальної роботи: підручник / А. В. Фурман, М. В. Підгурська. Київ: Академія, 2018. 160 с.
11. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Навч. посібн. модульно-рейтинговий курс. 3-те вид. Київ: Видавничий дім «Персонал», 2019. 544 с.
12. Чала Ю.М. Психодіагностика: навч.посіб. Харків: Панов А.М., 2018. 245 с.
13. Чалдині Р. Психологія впливу; пер. з анг. М. Скоробогатова. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 352 с.
14. Шафранський В.В. Предиктори розвитку творчих спроможностей майбутніх фахівців. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Харків. 2021. Вип. 64. С. 147-157.
15. Шафранський В.В., Колісник М.І. Тренінг розвитку невербальної креативності. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Харків. 2022. Вип. 66. С. 376-388.
16. Яремко О., Шафранський В. Право осіб з психічними розладами на соціальні послуги у контексті правової реальності України. *Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету у співпраці з НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України*. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. №3. С. 90-94.
17. Яремко О., Шафранський В. Інформування про медіацію як повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування. *Аналітично-порівняльне правознавство*. Ужгород. 2023. №4. С. 199-206
18. Michael A. Forrester, Cath Sullivan. Doing Qualitative Research in Psychology: A Practical Guide. SAGE Publications Ltd; Second edition, 2019. 376 p.
19. Moodley, Gielen, Wu. Handbook of Counseling and Psychotherapy in an International Context. New York: Routledge, 2018.

Інтернет-ресурси

20. Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ). URL: <http://luki.kiev.ua/index.php>
21. Українська електронна бібліотека. URL: lib.com.ua
22. Психологіс – енциклопедія [практичної психології](http://psychologis.com.ua/). URL: <http://psychologis.com.ua/>
23. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
24. Бібліотека ім. Л. Каніщенка Західноукраїнського національного університету. URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/>
25. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
26. Нормативно-правова база України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
27. Студентська електронна бібліотека. URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>
28. Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека. URL: <https://library.te.ua/>

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Соціально-психологічне консультування» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен

Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (7 занять, 9 тем - 9 оцінок).	Підсумкова письмова робота, яка охоплює всі теми	Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконані завдання під час тренінгу	Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконані завдання самостійної роботи	30 тестів по 2 бали 2 теоретичні запитання по 20 балів
--	--	---	---	---

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля (7 занять, 9 тем – 9 оцінок), а також підсумкова письмова робота, яка охоплює всі теми.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Підсумкова оцінка – визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконані завдання під час тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконані завдання самостійної роботи.

Модульна робота, екзамен

Включає види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання. Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 30 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 1 бал, що в підсумку дає максимально 30 балів;

1 бал – на тест надано правильну відповідь.

задача (практичне завдання): 1 задача, за розв'язання якої студент може отримати від 0 до 30 балів,

20–30 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

10–19 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–9 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичні (проблемні) питання: 2 теоретичні питання, за відповідь на які студент може отримати від 0 до 20 балів по кожному питанню.

15–20 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст питання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74		D (задовільно)
60–64	незадовільно	E (достатньо)
35–59		FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)